

Гільтай А. В.

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДІЯЛЬНІСТЬ АДВОКАТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

З початком повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України відбулися численні зміни у кожній сфері суспільства. Війна певною мірою внесла корективи і в роботу адвокатури.

Адвокатура є добровільним професійним громадським об'єднанням, покликаним згідно з Конституцією України сприяти захисту прав, свобод і репрезентувати законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм іншу юридичну допомогу. Адвокатура України здійснює свою діяльність на принципах верховенства права, незалежності, демократизму, гуманізму й конфіденційності.

З початком воєнних дій на всій території країни впровадили воєнний стан. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» визначається зміст правового режиму воєнного права, порядок його впровадження та скасування, правові основи діяльності органів державної влади, військового управління, військового управління, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах воєнного права, прав людини і громадянина та гарантії прав і законних інтересів юридичних осіб. Прямо із обмежень, що зазначаються в Законі України «Про правовий режим воєнного стану» витікають завдання адвоката, як представника та захисника під час воєнного часу [1].

Відтепер діти, що були вимушені виїхати закордон через війну, мають змогу отримувати безкоштовну правову допомогу адвокатів. Таку пропозицію Мінюсту Рада адвокатів України погодила 6 вересня 2022 року.

Також, у рішенні Ради адвокатів України від 29.04.2022 № 44 «Про внесення змін до Порядку ведення Єдиного реєстру адвокатів України», зазначається, що відтепер адвокат зможе вносити до Єдиного реєстру адвокатів України інформації, щодо надання безкоштовної правової допомоги військовослужбовцям.

Діяльність адвоката потребує в деяких випадках правової допомоги клієнту навіть у темну пору дня. Оскільки впровадження воєнного часу передбачає також запровадження комендантської години, яка обмежує право громадян на вільне пересування, це стає перешкодою перед адвокатом у наданні цілодобової допомоги. Саме тому, представникам Комітету НААУ із захисту прав адвокатів та гарантії адвокатської діяльності дали дозволи на пересування по території міста Києва після настання комендантської години.

Окрім вищезазначених змін, на мій погляд, максимально важлива зміна, яка пов'язана з вимогами щодо несумісності.

Відповідно до положень пункт 2 частини 1 статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» несумісною з діяльністю адвоката є, зокрема, військова або альтернативна (невійськова) служба [2].

Проте, з початком військових дій багато адвокатів захотіли вступити в лави Збройних сил України та територіальної оборони задля найшвидшого відновлення миру на наших територіях і це зумовило Раду адвокатів України прийняти якесь рішення, тому що, відповідно до частини 2 статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у разі виникнення обставин несумісності, встановлених частиною першою цієї статті, адвокат у триденний строк з дня виникнення таких обставин подає до ради адвокатів регіону за адресою свого робочого місця заяву про зупинення адвокатської діяльності [2].

Згідно пункту 1 частини 2 статті 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», порушення вимог несумісності є дисциплінарним проступком адвоката, та є відповідно підставою для притягнення адвоката до відповідальності згідно частини 1 статті 34 Закону [2].

Тому, в березні 2022 року Радою адвокатів України за наявності об'єктивних причин несвоєчасного виконання адвокатами вимог частини 2 статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» в зв'язку з проходженням військової або альтернативної (невійськової) служби було прийняте рішення № 24 від 03 березня 2022 року:

«У період воєнного стану не вважати порушенням вимог щодо несумісності проходження військової або альтернативної (невійськової) служби адвокатами та не застосовувати таку підставу для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності» [3]. Проте, дане рішення не звільняє адвоката від дотримання вимог статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Військові дії зумовили спрощення процедури отримання ордеру адвоката. До Положення про ордер адвоката на надання правничої (правової) допомоги для того, щоб спростити оформлення необхідних для адвокатської діяльності документів під час дії воєнного стану, були внесені зміни Радою адвокатів України. Тепер дозволяється видача адвокатським бюро/адвокатським об'єднанням ордеру без скріплення його печаткою юридичної особи та без підпису керівника адвокатського об'єднання, адвокатського бюро. Правовідносини між адвокатом, який надає правничу (правову) допомогу на підставі цього ордеру та адвокатським об'єднанням, адвокатським бюро врегульовуються внутрішніми документами цих організаційно правових форм здійснення адвокатської діяльності.

Під час воєнного часу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю видаватимуться Радою адвокатів України. До такого свідоцтва регіональні ради мають надати кожному адвокату рішення Ради адвокатів регіону з мокрою печаткою щодо видачі такого документа. Це буде своєрідною гарантією оригінальності свідоцтв, виданих під час військових дій в Україні,

зазначила РАУ [4]. Після закінчення воєнного стану такі свідоцтва мають бути замінені. Таке ж рішення стосується видачі посвідчень адвоката.

Радою адвокатів України спрощено вимоги до складання кваліфікаційного іспиту на період запровадження воєнного стану в Україні. Зокрема, РАУ тимчасово дозволила допуск до складання кваліфікаційних іспитів без надання довідки про несудимість і документів про володіння українською мовою. Проте, якщо інформація про відсутність судимості та володіння українською мовою надана особою не відповідатиме дійсності, видані такій особі свідоцтво про складання іспиту і про право на заняття адвокатською діяльністю будуть анульовані. Такі зміни були прийняті через те що під час воєнного стану та активних військових дій в деяких регіонах отримання даних документів стало об'єктивних причин неможливим, РАУ дозволила, щоб бажачі скласти іспити засвідчували відповідну інформацію у форматі особистих заяв. Після закінчення воєнного стану ці особи зобов'язані надати відповідні документи до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Роль адвокатів у забезпеченні прав людини під час воєнного стану в Україні неможливо перебільшити. На адвокатуру покладено конституційну функцію захисту прав громадян, а так як право на захист, за Конституцією України, не підлягає обмеженням навіть під час запровадження воєнного стану. Адвокати розуміють цю відповідальність перед усіма громадянами України, тому Радою адвокатів України, Національною асоціацією адвокатів України приймаються заходи, щоб діяльність адвокатури не була призупинена на період воєнних дій. Варто зазначити, що під час надзвичайних ситуацій завдання, методи та діяльність адвокатів залишилися практично такими ж.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250
3. Про особливості проходження адвокатами військової або альтернативної (невійськової) служби у період воєнного стану: Рішення Ради адвокатів України від 03 березня 2022 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2022-03-24-r-shennya-rau-24_6244383f5d80a.pdf
4. Адвокатські свідоцтва друкуватимуть ради адвокатів регіонів. Газета «Закон і Бізнес» від 18.03.2022. URL: <https://zib.com.ua/ua/150924.html>

Науковий керівник: доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Кісліцина Ірина Олександрівна***